

POSTANOWIENIE

21 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk

na posiedzeniu niejawnym 21 grudnia 2023 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku Z.P.

z udziałem S.P., Z.C. i M.P.

o ustanowienie służebności drogi koniecznej,

na skutek skargi kasacyjnej S.P.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Nowym Sączu

z 4 listopada 2020 r., III Ca 598/19,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (przyczyn kasacyjnych).

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący S.P. powołał się na istotne zagadnienia prawne dotyczące, po pierwsze, możliwości ustanowienia służebności drogi koniecznej w odległości ok. 0,5 m. od ściany budynku bez przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego do spraw budownictwa, po drugie, dopuszczalności poprzestania na wyznaczeniu wyłącznie jednego wariantu przebiegu drogi koniecznej, jeżeli szlak ten ma przebiegać w odległości ok. 0,5 m. od ściany budynku i – po trzecie – zgodności z interesem społeczno-gospodarczym ustanowienia drogi koniecznej w odległości ok. 0,5 m. od ściany budynku. Wskazał również na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej.

W celu uzasadnienia występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) konieczne jest sformułowanie problemu prawnego i wykazanie, że ma on precedensowy (nowy) charakter lub znaczenie dla rozwoju prawa. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych przepisów prawa i zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą; niezbędne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14).

Wątpliwości sformułowane we wniosku nie odpowiadały powyższym wymaganiom.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, zasada, według której drogę konieczną prowadzi się po gruntach objętych czynnością prawną powodującą potrzebę ustanowienia służebności (art. 145 § 2 k.c.), nie ma bezwzględного charakteru, ponieważ wyznaczenie przebiegu drogi koniecznej po tych gruntach musi być możliwe (art. 145 § 2 zdanie drugie *in medio* k.c.), a ponadto także w tym przypadku niezbędne jest uwzględnienie interesu społeczno-gospodarczego (art. 145 § 3 k.c.). Zastosowanie tej zasady nie może zatem prowadzić do rezultatów sprzecznych z interesem społeczno-gospodarczym, przy czym o sprzeczności takiej można mówić wtedy, gdyby urządzenie drogi koniecznej na gruntach będących przedmiotem czynności prawnej, która spowodowała

konieczność ustanowienia służebności, niosłoby za sobą dla nich znacznie większy uszczerbek lub byłyby nadmiernie uciążliwe (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1970 r., III CRN 36/70, OSNCP 1970, nr 11, poz. 207, z dnia 19 października 1999 r., I CKN 547/99, OSNC 2000, nr 4, poz. 76, z dnia 5 lutego 2004 r., III CK 37/04, z dnia 12 października 2011 r., II CSK 94/11, z dnia 2 kwietnia 2014 r., IV CSK 450/13 i z dnia 27 maja 2021 r., V CSKP 89/21).

Prawidłowość stosowania tych dyrektyw w konkretnych sprawach, mając na względzie ich nieostry i kazuistyczny charakter oraz specyfikę tzw. prawa sędziowskiego, pozostawiającego sądom określony zakres uznania, stanowi domenę sądów *meriti* i co do zasady nie może być rozważane w płaszczyźnie przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Powołane przez skarżącego wątpliwości zostały ponadto osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i zmierzały w istocie, wybiegając miejscami poza ustalony przez Sądy *meriti* stan faktyczny (por. art. 398¹³ § 2 k.p.c.), do weryfikacji stanowiska wyrażonego przez Sąd Rejonowy i Okręgowy, które szeroko wyjaśniły, z jakich powodów przebieg drogi koniecznej w wariantcie proponowanym przez wnioskodawczynię i wskazanym przez biegłego należało uznać za właściwy. We wniosku nie wyjaśniono również, z jakich względów powołane w nim wątpliwości nie mogą być rozwiązane z wykorzystaniem szerokiego orzecznictwa Sądu Najwyższego i poglądów doktryny na tle art. 145 § 2 i 3 k.c.; nie wskazano również alternatywnych wariantów interpretacyjnych oraz mogącej przemawiać na ich rzecz argumentacji prawnej.

Ubocznie należało zwrócić uwagę na dwa elementy. Po pierwsze, specyfika postępowania nieprocesowego w sprawie o ustanowienie służebności drogi koniecznej nie zwalnia uczestników tego postępowania z inicjatywy dowodowej, jeżeli negują oni możliwość bądź zgodność z interesem społeczno-gospodarczym ustanowienia służebności według określonego wariantu przebiegu drogi koniecznej. Po drugie, skarga kasacyjna jest środkiem zaskarżenia od orzeczenia sądu drugiej instancji, toteż zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego, co odnosi się również do art. 232 zdanie drugie, względnie art. 278 k.p.c., powinny zostać odpowiednio powiązane z przepisami o postępowaniu apelacyjnym (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2015 r., III CSK 153/14, OSNC 2016, Nr 1,

poz. 14, i z dnia 11 lutego 2016 r., V CSK 344/15, OSNC-ZD 2017, nr A, poz. 12), czego w skardze zabrakło.

W zakresie, w jakim skarżący powołał się na oczywistą zasadność skargi, motywy wniosku nie zawierały żadnej argumentacji, co zwalniało Sąd Najwyższy od bliższych rozważań w tej materii. Należało przy tym przypomnieć, że Sąd Najwyższy, orzekając o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania, bada jedynie wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie, nie wnikając w zasadność podstaw kasacyjnych.

Równoległe powołanie się na oczywistą zasadność skargi prowadziło ponadto do argumentacyjnej sprzeczności. Sytuacja, w której zaskarżone orzeczenie jest *prima vista* i w sposób oczywisty wadliwe, co stanowi założenie przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., koliduje bowiem z równoczesnym twierdzeniem, że wykładnia przepisów prawnych, mających zastosowanie w sprawie, implikuje istotne zagadnienia prawne, których waga wymaga wypowiedzi ze strony Sądu Najwyższego (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., III CSK 309/18 i powołane tam dalsze orzecznictwo, a także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, i z dnia 18 października 2016 r., I UK 466/15).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

(K.G.)

[ał]

